

РІШЕННЯ
щодо присудження наукового ступеня
кандидата наук

Спеціалізована вчена рада Д 70.895.02 Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, місто Хмельницький, прийняла рішення щодо присудження наукового ступеня доктора юридичних наук **Чернезі Віталію Миколайовичу** на підставі прилюдного захисту дисертації **«Механізм правового регулювання сімейних відносин»** у вигляді рукопису за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право 16 грудня 2022 року, протокол № 3.

Чернега Віталій Миколайович, 1988 року народження, громадянин України.

У 2011 році закінчив Національний транспортний університет і отримав повну вищу освіту за спеціальністю «Правознавство» та здобув кваліфікацію юрист.

З вересня 2017 року є науково-педагогічним працівником Державного вищого навчального закладу «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». З 04 листопада 2022 року обіймає посаду доцента кафедри приватного права.

Дисертацію виконано на кафедрі підприємницького та корпоративного права Державного вищого навчального закладу «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» Міністерства освіти і науки України.

Рекомендовано до захисту «21» жовтня 2022 року.

Здобувач має 32 наукових публікації, зокрема: 1 одноосібна монографія, 13 статей у наукових фахових виданнях України, 4 статті у наукових періодичних виданнях держав Європейського Союзу й Організації економічного співробітництва та розвитку, 3 статті у двох закордонних виданнях, проіндексованих у базі даних Web of Science Core Collection, 11 тез повідомлень на науково-практичних конференціях, проведених в Україні, Республіці Польща та Румунії.

Офіційні опоненти:

САФОНЧИК Оксана Іванівна, докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», дала позитивний відгук із зауваженнями:

1. «Автор говорить про необхідність закріплення в СК України презумпції правозгідності сімейної домовленості (стор. 32), вказуючи, що сімейна домовленість вважається правозгідною, якщо від неї в односторонньому порядку не відмовився учасник сімейних правовідносин. У зв'язку з чим під час публічного захисту потребує уточнення позиція автора щодо визначення зазначеної правової категорії, особливостей оформлення сімейної домовленості

та правових наслідків, які настають у разі її порушення одним або обома учасниками сімейних правовідносин.

2. У підрозділі 2.1 «Поняття, види, типи і функції норм сімейного права» автор наводить різні думки авторів та віднесення їх шести груп щодо оціночних категорій, які позначені в СК України, надає їх характеристику, проте не висловлює свою позицію щодо того, якої точки зору дотримується саме він (стор. 76). Тим більше, що дослідження питань оціночних категорій є дещо важливим та обумовлено відсутністю як в правових колах, так і філологічних осередках фахівців єдиного погляду на позначення цього правового явища.

3. В дисертаційному дослідженні автор у підрозділі 2.4 «Спеціалізовані (атипові) норми сімейного права» досліджує деякі норми-дефініції, зокрема, термін «сім'я», який наскрізно вживається в СК України (с. 155). У зв'язку з чим постає питання про визначення такої правової категорії, як «член сім'ї», яка використовується не лише в сімейному законодавстві, а й властива іншим галузям права: цивільному, житловому, праву соціального забезпечення, кримінальному процесу тощо. У зв'язку з чим доцільно було б визначити поняття зазначеної категорії, що безумовно, лише позитивно вплинуло би на дисертаційне дослідження.

4. Дискусійним є висновок автора щодо розміщення в певній послідовності відповідних норм щодо припинення та поновлення шлюбу (стор. 104-105). Так, автор пропонує згадані норми, зокрема, щодо режиму окремого проживання, викласти в такій послідовності: «Ст. 105. Підстави встановлення та припинення режиму окремого проживання подружжя. Ст. 106. Правові наслідки встановлення режиму окремого проживання подружжя». Така позиція є дискусійною, адже в такому випадку доцільніше говорити про поняття, підстави, порядок встановлення, правові наслідки встановлення режиму окремого проживання, і вже потім - припинення режиму окремого проживання та правові наслідки, які настають у такому разі.

Щодо запропонованої послідовності викладення статей у главі Глава 11-1 «Припинення шлюбу» також аналогічна ситуація, не з усіма пропозиціями автора можна погодитися, адже в запропонованому переліку статей є порядок припинення шлюбу внаслідок його розірвання, проте немає порядку припинення шлюбу в разі смерті або оголошення одного з подружжя померлим. Крім того, в запропонованому переліку статей автор окремо вказує момент припинення шлюбу у разі смерті або оголошення одного з подружжя померлим, або поєднати ці дві ситуації в одній статті.

Автор вірно вказує на те, що в Україні триває процес рекодифікації цивільного законодавства, у зв'язку з чим під час публічного захисту хотілося б почути думку автора щодо доцільності включення сімейного права як окремої книги до змісту оновленого ЦК України, включення окремих положень СК України до відповідних книг ЦК України або залишення існуючого СК України як окремого кодифікованого акту, з відповідними змінами та доповненнями».

ЯВОР Ольга Анатоліївна, докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри цивільного права № 2 Національного юридичного

університету імені Ярослава Мудрого, дала позитивний відгук із зауваженнями:

1. « Потребує додаткової аргументації використання автором слова «скупчення», що згадується в дефініції МПРСВ. Цікаво розгорнуто збагнути позицію автора дисертації про доцільність позначення *оконтуреності* як ознаки оціночних категорій в сімейному праві. Крім того, у чому полягає необхідність використання іншомовної термінології для найменування окремих функцій юридичних фактів у сімейному праві (зокрема, йдеться про *регенераційну та нуліфікаційну функції*)?

2. Дисертант, наводячи приклади точок зору науковців щодо ролі правосвідомості в механізмі правового регулювання, на с. 287 дисертації зазначає, що правосвідомість є складником суспільної свідомості, впливає на суспільство загалом, на суспільний устрій, правовий порядок, на поведінку окремої особи, на правовідносини людини і держави. Такий підхід потребує додаткового обґрунтування, оскільки специфіка правосвідомості в сімейному праві полягає в тому, що це форма суспільної свідомості, яка відображає ставлення суб'єктів сімейних правовідносин до сімейного права та похідних від нього правових явищ, це елемент механізму правового регулювання і відображає те, що вже існує, отже, не може впливати на суспільство загалом й на суспільний устрій.

3. На с. 335 дисертації зазначається, що суспільна та індивідуальна правова свідомість і правова культура є функціональними елементами МПРСВ та забезпечують утворення певного типу сімейної правосуб'єктності, яка формується в контексті суспільної правової культури та правової свідомості під впливом індивідуальної правосвідомості та правокультурності особи. Постає питання: як індивідуальна правова свідомість (сукупність особистих поглядів, уявлень, правових знань, емоцій і настанов конкретного суб'єкта відносно чинного чи бажаного права та отримані в результаті виховання, навчання, спілкування знання про право), виступаючи елементом правової культури суспільства, впливає на суспільну правову культуру?

4. Дискусійним також є положення дисертації щодо функцій норм-цілей сімейного права (с. 131 дисертації), зокрема, те, що норми-цілі дають змогу встановити релевантність або іррелевантність наявних сімейно-правових засобів бажаним результатам правового регулювання сімейних відносин. Вбачається, що не можна говорити про функцію норми-цілі для встановлення міри відповідності отримуваному результату в сімейних правовідносинах. Норми-цілі функціонально сфокусовані на забезпечення, підтримку єдності (інтегративності) й одноманітності (уніфікованості) правового регулювання, отже, існують для встановлення ефективності правового результату регулювання сімейних відносин.

Досить спірними є положення новизни у п. 25, викладені на с. 36 дисертації. Дисертант визначає юридичні факти у сімейному праві як обставини, ефектом яких є перешкоджання, виникнення, гальмування (призупинення, припинення), динаміка (зміна, поновлення) сімейних правовідносин або поривання правовідносин, яких насправді не мало б існувати (анулювання правовідносин). Не можна повністю погодитися із зазначеними

аргументами дисертанта, зважаючи на те, що під юридичними фактами в сімейному праві розуміються такі суспільні явища правового характеру, як дії, події, стани, що слугують підставою виникнення, зміни, припинення, призупинення та поновлення правовідносин, у межах яких реалізуються особисті немайнові і майнові права та обов'язки, настання правових наслідків для фізичних осіб, пов'язаних між собою шлюбом, кровною спорідненістю, спільним проживанням та побутом, усиновленням, іншими сімейно-правовими зв'язками. Постає питання: про які саме юридичні факти, ефектом яких є поривання правовідносин, яких насправді не мало б існувати (анулювання правовідносин) йдеться?».

КОЖЕВНИКОВА Вікторія Олександрівна докторка юридичних наук, професорка кафедри міжнародного та європейського права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, дала позитивний відгук із зауваженнями:

1. «Спірним видається висновок автора (сторінка 6 реферату, сторінка 185 дисертації), в якому обґрунтовано, що *норми сімейного права* – це системний та своєрідно структурований «підмурок» МПРСВ, що складається із певних взірців поведінки суб'єктів сімейних прав та обов'язків або спеціалізованих правил сімейного права, що не містять конкретних деонтичних модальностей, які держава створює, санкціонує або апріорі визнає обов'язковими. Варто обережніше ставитися до введення нових термінів, на зразок «підмурок», «взірців поведінки», до науки сімейного права, оскільки це ускладнює фактичне сприйняття правових категорій та не сприяє єдиному праворозумінню. Окрім того, потребує додаткового обґрунтування позиція автора стосовно того, що норма сімейного права складається із «певних взірців поведінки», оскільки усталеним в науці теорії права є підхід, згідно з яким під нормою права розуміють *одне* загальнообов'язкове, формально визначене правило поведінки.

2. Таким, що потребує уточнення видається висновок автора (сторінка 189 дисертації), в якому вказано, що сформовано низку пропозицій, спрямованих на удосконалення структури СКУ, зокрема: визначено місце розміщення окремих норм сімейного права в структурі головного джерела правового регулювання сімейних відносин в нашій державі. Із зазначеного авторського висновку не достатньо зрозумілим залишається про які саме норми сімейного права йдеться та яке місце вони мають знайти в структурі головного джерела правового регулювання сімейних відносин в нашій державі. Також потребує пояснення поняття «головне джерело правового регулювання сімейних відносин в нашій державі».

3. Дискусійним є висновок автора щодо поняття *сімейна домовленість*, якою, за твердженням дисертанта, є згода сторін, що зумовлює виникнення, зміну або припинення особистих немайнових і майнових сімейних прав та обов'язків і може допускати односторонню відмову від неї. На думку здобувача, доцільним є закріплення в СКУ дефініції «сімейна домовленість», що дасть змогу не ототожнювати її з другим правовим засобом саморегулювання сімейних відносин – сімейним договором (сторінка 219 дисертації, сторінка 33 реферату). Втім, варто наголосити, що згідно зі ст. 9 ЦК

України, положення Цивільного кодексу України застосовуються до врегулювання відносин, які виникають у сферах використання природних ресурсів та охорони довкілля, а також до трудових та сімейних відносин, якщо вони не врегульовані іншими актами законодавства. Відповідно до ч. 1 ст. 626 ЦК України *договором є домовленість* двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Статтею 651 ЦК України передбачено, що зміна або розірвання договору допускається лише за згодою сторін, якщо інше не встановлено договором або законом. Одностороння відмова від договору у повному обсязі або частково можлива, якщо право на таку відмову встановлено договором або законом. З наведеного аналізу чинного законодавства України в сфері регулювання договірних відносин позиція автора потребує додаткового аргументування, в контексті юридичного сенсу існування сімейної домовленості.

4. Не достатньо обґрунтованою видається позиція дисертанта з приводу авторського визначення поняття *юридичні факти в сімейному праві* як обставин, ефектом яких є перешкоджання, виникнення, гальмування (призупинення, припинення), динаміка (зміна, поновлення) сімейних правовідносин або поривання правовідносин, яких насправді не мало б існувати (анулювання правовідносин) (сторінка 383 дисертації, сторінка 33 реферату). На сьогодні, з огляду на чисельність сучасних дисертаційних досліджень з проблематики юридичних фактів, вже є достатньо усталеним в доктрині сімейного права поняття юридичних фактів. Відтак, хотілось би почути позицію дисертанта стосовно того, чим поривання відрізняється від припинення, чому динаміка це лише зміна і поновлення, а виникнення не є динамікою? Чому припинення з точки зору дисертанта входить до ефекту гальмування?

5. Такою, що потребує роз'яснення, є пропозиція вченого, щодо внесення змін до чинного сімейного законодавства, зокрема на взірець казахського законодавства, та закріплення в СКУ інституту гостьової сім'ї, тобто сім'ї, яка тимчасово прийняла на виховання сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків, що перебувають в організаціях усіх типів (освітніх, медичних тощо) у періоди, не пов'язані із освітнім процесом (канікули, вихідні та святкові дні), а також розробки Положення про гостьову сім'ю (сторінка 284 дисертації, сторінка 34 реферату). В чому саме полягає доцільність запозичення казахського досвіду та введення до СКУ інституту гостьової сім'ї? Яким має бути суб'єктний склад гостьової сім'ї? Які права та обов'язки батьків у такій сім'ї та їх відповідальність у разі порушення прав дитини?

6. Потребує уточнення позиція дисертанта, сформульована у висновку (сторінка 339 дисертації), що для досягнення цілей МПРСВ законом можуть встановлюватися обмеження свободи суб'єктів щодо реалізації їхньої правоздатності в сфері сімейних правовідносин. Які саме обмеження свободи суб'єктів щодо реалізації їхньої правоздатності в сфері сімейних правовідносин підлягали дослідженню?

Видається доцільним додатково обґрунтувати дисертантом положення (сторінка 35 дисертації, сторінка 8 реферату), що удосконалено наукові підходи щодо таких норм-дефініцій сімейного права: «сім'я», «шлюб», «усиновлення»,

«прийомна сім'я», «прийомні батьки», «прийомні діти», «дитячий будинок сімейного типу», «батьки-вихователі дитячого будинку сімейного типу», «вихованці дитячого будинку сімейного типу». Що саме удосконалено з наведеного положення не впливає, тому, хотілось би почути більш розгорнуту позицію автора».

На дисертацію та автореферат надійшли відгуки:

1. Відгук на реферат дисертації докторки юридичних наук, доцентки, завідувачки кафедри приватного права факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка Лілії Василівни Орел. Відгук позитивний із такими зауваженнями.

«1. Незважаючи на те, що в роботі представлено теоретичну концепцію механізму правового регулювання сімейних відносин, у ній відсутня візія кореляції механізму правового регулювання цивільних відносин із механізмом правового регулювання сімейних відносин. Розкрийте, будь ласка, це питання.

2. Одним із елементів наукової новизни є доцільність запровадження в Україні на законодавчому рівні гостьової сім'ї, розкрито її сутність (с. 10 реферату). Проте цікаво докладно дізнатися, які конкретно приписи про гостьову сім'ю мають бути закріплені українським законодавцем?»

2. Відгук на реферат дисертації докторки юридичних наук, професорки, професорки кафедри теорії держави і права Львівського торговельно-економічного університету Тетяни Станіславівни Подорожної. Відгук позитивний із такими зауваженнями.

«1. Автор до тріади ознак оціночних категорій в сімейному праві відносить «варіабельність» (с. 6). Прошу розкрити її юридичний зміст на конкретному прикладі шляхом звернення до СК України, в якому містяться оціночні категорії, оскільки зі змісту реферату не можна повністю осягнути «варіабельність».

2. Цікавим є підхід автор про виокремлення і сімейного договору, і сімейної домовленості як елементів механізму правового регулювання сімейних відносин. Тому прошу В. М. Чернегу навести під час публічного захисту докторської дисертації прикладні ілюстрації сімейних домовленостей».

3. Відгук на реферат дисертації доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України, професор кафедри теорії та історії права та держави Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка Дениса Георгійовича Севрюкова. Відгук позитивний із такими зауваженнями.

«1. Автор розкриває систему норм-принципів сімейного права, однак у ній не має принципу верховенства права (с. 8 реферату). Чи варто в аспекті *de lege ferenda* положення ст. 7 СК України, за аналогією з процесуальними кодексами, закріпити принцип верховенства права?

2. У підрозділі 4.2 реферату «Унікальність сімейних правовідносин» автор не розглядає види сімейних правовідносин. З огляду на це, постає питання, чи належать до них, приміром, фактичні шлюбні відносини? Ці правовідносини є сімейними чи цивільними?»

4. Відгук на реферат дисертації доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України, ректора Одеського національного університету імені І. І. Мечникова В'ячеслава Івановича Труби, докторки юридичних наук, доцентки, заслуженої юристки України, деканеси економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова Людмили Михайлівни Токарчук. Відгук позитивний із такими зауваженнями.

«1. Під час розкриття сучасної системи сімейних договорів автор не згадує, наприклад, договору сурогатного материнства? Які критерії покладено в основу такого доктринального рішення?»

Автор пропонує запровадити в науковому та нормативно-правовому обізі такі збірні терміни: «зловживання правами батьків», «позбавлення прав батьків», «поновлення прав батьків». Проте зі змісту його реферату прямо не вдається зрозуміти, які саме підходи покладено в основу таких новаторських рішень.

У процесі публічного захисту дисертації бажано було б розкрити питання про співвідношення механізму правового регулювання сімейних відносин із механізмом правового регулювання цивільних відносин».

5. Відгук на реферат дисертації докторки юридичних наук, професорки, завідувачки кафедри загальноюридичних дисциплін, цивільного права та правового забезпечення туризму Київського університету економіки, туризму і права Наталії Володимирівни Федорченко. Відгук позитивний із такими зауваженнями.

«1. Автор вдало запропонував оновити систему способів захисту сімейних прав та інтересів (с. 9 реферату). Проте зі змісту його реферату не зовсім зрозуміло, як співвідносять способи захисту прав та інтересів, закріплених у Цивільному та Сімейному кодексах України?»

2. У дисертаційній праці автор переконливо розкриває систему норм-принципів сімейного права. Однак у сформованому ним каталозі відсутні засади, закріплені в ч. 2 ст. 7 СК України. Який підхід покладено в основу такого доктринального рішення?»

У дискусії взяли участь члени спеціалізованої вченої ради:

ВАТРАС В.А. (доктор юридичних наук, 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право, член спеціалізованої вченої ради). Виступ позитивний із зауваженнями:

«В частині критики роботи хотів би відмітити, що застосування такої нетрадиційної термінології для юридичної науки (підмурок, гавань), мабуть, не зовсім я, як науковець, поділяю доцільність її застосування. Але безумовно це право автора, його наукова концепція, його погляди і розуміння».

КОЖЕВНИКОВА В.О. (докторка юридичних наук, 12.00.12 – філософія права, членкиня спеціалізованої вченої ради, офіційна опонентка). Виступ позитивний без зауважень.

КАЛАУР І.Р. (доктор юридичних наук, 12.00.12 – філософія права, член спеціалізованої вченої ради). Виступ позитивний із зауваженнями:

«Маю одне побажання: кожен дисертант повинен розцінювати своє наукове бачення, свою наукову новизну через призму тих результатів, які отримали у науці роль аксіоматичних положень. І якщо у нас в цивільному праві вказано, що договір це домовленість двох і більше осіб, і ця категорія існує так не тому, що вона має таке визначення в цивільному праві, це аксіома, яка існує ще з римського права. І зараз розмежовувати ці поняття «договір» і «домовленість» треба так, я вам вже говорив: кожний договір є домовленість і не кожна домовленість є договором. Тому я вам рекомендую ще раз до цього повернутись і переосмислити або знайти якісь додаткові аргументи».

ГРИНЬКО С.Д. (докторка юридичних наук, 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право, членкиня спеціалізованої вченої ради). Виступ позитивний без зауважень.

СТЕЦЕНКО В.Ю. (докторка юридичних наук, 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право; членкиня спеціалізованої вченої ради). Виступ позитивний із зауваженнями:

«Хочу зупинитись на зауваженні, яке для мене є особистим, оскільки я викладаю «Медичне право» і воно перегукується із сімейним правом. Безумовно багато пропозицій автора, всі вони дуже цікаві і важливі, але я, нажаль, не побачила пропозицій автора щодо вирішення нагальних існуючих проблем у сфері сучасних репродуктивних технологій щодо встановлення батьківства. Зараз це відносини належним чином не врегульовані, не врегульоване сурогатне материнство, не врегульовано питання, коли використовується ЕКО із біологічним матеріалом трьох, а не двох осіб, коли дитина народжується через два роки після смерті чоловіка. Ці всі питання не мають належного регулювання. Ще такий приклад: є ст. 138 СК України, де вимога матері про виключення запису про її чоловіка як батька дитини з актового запису про народження дитини може бути задоволена лише у разі подання іншою особою заяви про визнання за нею батьківства. Таких прогалин багато. І зараз маємо таку ситуацію, що суди приймають рішення щодо конкретних справ, але змін до законодавства не вноситься. В роботі є останній підрозділ щодо значення судової практики в сімейних справах на формування та реалізацію норм сімейного права, але я бачу, що жодних змін не відбувається. Тому я би хотіла побачити пропозиції автора щодо зміни механізму впливу рішень суду на зміни в нормативно-правові акти і пропозиції щодо вдосконалення цього впливу».

КОСТЯШКІН І.О. (доктор юридичних наук, 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право, член спеціалізованої вченої ради). Виступ позитивний із зауваженнями:

«Хочу погодитись із попередніми виступами, що окремі положення потребують більш детальної практичної реалізації в контексті задоволення судової практики. Крім того, окремі положення (зокрема, алгоритмів) потребують більш конкретного викладу, що дало би можливість чіткого розуміння їх специфіки в контексті саме галузі сімейного права. Разом із тим бачу в цих питаннях лише подальший розвиток науковця».

БРИГІНЕЦЬ О.О. (доктор юридичних наук, 12.00.03 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право; член спеціалізованої вченої ради). Виступ позитивний із зауваженнями:

«Хочу відзначити відсутність пропозицій за темою, що стосуються воєнного стану і зміни в цих умовах механізму правового регулювання сімейних відносин. Також не розглядалися в роботі питання щодо регулювання донорства органів від батьків».

ГРИЦУК О.В. (докторка юридичних наук, 12.00.12 – філософія права; членкиня спеціалізованої вченої ради). Виступ позитивний без зауважень.

«Побажання щодо структурування ваших поглядів на правові цінності, поняття свободи, варто визначити критерії таких явищ».

При проведенні таємного голосування виявилось, що із 17 членів спеціалізованої вченої ради, які взяли участь у голосуванні (з них 6 докторів наук за профілем дисертації), проголосували:

«За» – 17 членів ради,

«Проти» – 0 членів ради,

недійсних бюлетенів – 0.

ВИСНОВОК

спеціалізованої вченої ради Д 70.895.02 Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова по дисертації Віталія Миколайовича Чернеги на тему «Механізм правового регулювання сімейних відносин», яку подано на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право

Наукове завдання, за розв'язання якого здобувач заслуговує присудження наукового ступеня. Дисертаційна робота Віталія Миколайовича Чернеги на тему «Механізм правового регулювання сімейних відносин» є кваліфікаційною науковою працею, що містить нові науково обґрунтовані результати, які розв'язують конкретне наукове завдання: розв'язання наукової проблеми, яка полягає в розробленні теоретичної концепції механізму правового регулювання сімейних правовідносин, придатної для впровадження ефективних законодавчих рішень і вдосконалення правозастосовної практики України в цій сфері.

Дисертація характеризується єдністю змісту і свідчить про особистий внесок здобувача в науку. Тема дисертації відповідає: Пріоритетним напрямом розвитку правової науки на 2016-2021 роки, затвердженим 03 березня 2016 р. загальними зборами НАПрНУ; Пріоритетним напрямом розвитку правової науки на 2021-2025 роки, затвердженим 26 березня 2021 р. загальними зборами НАПрНУ; комплексній науково-дослідній темі Навчально-наукового інституту «Юридичний інститут Державного вищого навчального закладу «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» «Угода про

асоціацію України з ЄС як основа розвитку її національного законодавства» (державний реєстраційний номер 0115U003418).

Актуальність дисертаційного дослідження та отриманих результатів полягає в тому, поглиблення процесів демократизації в сучасному національному державотворенні та об'єктивні закони розвитку цивілізованого європейського суспільства висувають нові дослідницькі пріоритети, нові методологічні підходи змісту правового регулювання суспільних відносин взагалі та визначення проблем сутності механізму правового регулювання». Це стосується і нагальної потреби розв'язання комплексу проблем механізму правового регулювання сімейних відносин, зокрема окреслення його концепту.

Актуальність теми дослідження В.М.Чернеги визначається призначенням механізму правового регулювання сімейних відносин, адже саме від належно сформованого механізму залежить ефективність сімейно-правового регулювання.

Сутнісна характеристика механізму правового регулювання було та є предметом численних загальнотеоретичних і цивільно-правових наукових розвідок, тоді як поодинокі спроби вчених окреслити поняття механізму правового регулювання сімейних відносин не можна вважати завершеними, а його ознаки донині не висвітлювалися в сімейно-правовій думці. У зв'язку із чим відсутність системних сімейно-правових досліджень механізму правового регулювання зумовлює необхідність звернення до набутків у загальнотеоретичному правовому «лані», де зазначена категорія не полишає до себе значний інтерес.

Найбільш суттєві результати та ступінь їх наукової новизни полягають в такому:

уперше:

1) обґрунтовано, що правове регулювання сімейних відносин доцільно розглядати: а) як процес упорядкування суспільних відносин за допомогою своєрідних сімейно-правових засобів, їх юридичного встановлення, охорони та динаміки (зовнішнє правове регулювання сімейних відносин); б) як процес наділення учасників суспільних відносин сімейними правами і юридичними обов'язками, реалізації цих сімейних прав і юридичних обов'язків, перевтілення таких учасників у суб'єктів сімейних правовідносин (внутрішнє правове регулювання сімейних відносин);

2) виокремлено такі ознаки механізму правового регулювання сімейних правовідносин: а) цілепокладеність, яка пояснює підпорядкованість сімейно-правових засобів, способів і форм, об'єднаних в єдине ціле, меті правового регулювання сімейних відносин; б) поліелементність, яка означає, що в структурі цього механізму нагромаджено набір сімейно-правових засобів, способів і форм, без наявності якого неможливий його запуск; в) конективність як спроможність елементів механізму правового регулювання сімейних правовідносин сумісно функціонувати (взаємодіяти); г) алгоритмічність, яка полягає в тому, що такий механізм діє (функціонує) за заздалегідь сформованим алгоритмом;

3) розроблено дефініцію норм сімейного права: це системний та своєрідно структурований «підмурок» механізму правового регулювання

сімейних правовідносин, що складається із певних взірців поведінки суб'єктів сімейних прав та обов'язків або спеціалізованих правил сімейного права, що не містять конкретних деонтичних модальностей, які держава створює, санкціонує або апріорі визнає обов'язковими;

4) запропоновано авторське бачення поняття спеціалізованих норм сімейного права як утілених в сімейному законодавстві своєрідних правил (норм-цілей сімейного права, норм-принципів сімейного права, норм-дефініцій сімейного права, норм-строків сімейного права, оперативних та колізійних норм сімейного права), що мають двоелементну структуру (гіпотезу та диспозицію) і не встановлюють конкретних правових моделей поведінки учасників сімейних відносин, а функціональний потенціал яких у механізмах правового регулювання сімейних правовідносин залежить від певного виду таких норм сімейного права;

5) розроблено дефініції: а) норм-цілей сімейного права як закріплених у нормах сімейного права очікуваних (бажаних) результатів, які в інтересах учасників сімейних правовідносин, держави і первинного та головного осередка суспільства (сім'ї), прагне досягнути законодавець, упорядковуючи сімейні відносини; б) норм-принципів сімейного права як утілених у нормах сімейного права стрижневих ідей, відповідно до яких генерується і на яких ґрунтується сімейне законодавство, здійснюється його тлумачення, а також врегульовуються сімейні відносини за аналогією права; в) норм-дефініцій сімейного права як компактно втілених у текстах джерел правового регулювання сімейних відносин приписів, що лаконічно та монозначно визначають зміст сімейно-правових категорій через розкриття їхніх ідентифікуючих ознак;

б) визначено поняття та ознаки оціночних категорій в сімейному праві. Оціночними категоріями в сімейному праві є встановлені законодавцем контурні формулювання значимих обставин, що мають невичерпний зміст, конкретизація якого віддана на розсуд суб'єкта правозастосування шляхом їх витлумачення останнім у конкретних сімейних правовідносинах. До їхніх ознак віднесено: а) нормативність; б) оконтуреність; в) варіабельність;

7) розроблено класифікацію регулятивних (уповноважувальних, зобов'язуючих, заборонних) норм сімейного права;

8) запропоновано оперувати в науковому та нормативно-правовому обізі такими збірними термінами: «зловживання правами батьків», «позбавлення прав батьків», «поновлення прав батьків»;

9) запропоновано закріпити в Сімейному кодексі України (далі – СКУ): а) презумпцію правозгідності сімейного договору – сімейний договір вважається правозгідним, якщо його недійсність не встановлена законом або якщо він не визнаний судом недійсним; б) презумпцію правозгідності сімейної домовленості – сімейна домовленість вважається правозгідною, якщо від неї в односторонньому порядку не відмовився учасник сімейних правовідносин; в) презумпцію правозгідності усиновлення – усиновлення є правозгідним, крім випадків, коли усиновлення визнано недійсним за рішенням суду або скасовано; г) презумпцію правозгідності удочеріння – удочеріння є

правозгідним, крім випадків, коли удочеріння визнано недійсним за рішенням суду або скасовано;

10) сформульовано поняття правового саморегулювання сімейних відносин, яке визначено як ініціативний взаємоприйнятний процес упорядкування сімейних відносин за допомогою сімейних договорів та домовленостей сторін;

11) запропоновано закріпити в СКУ дефініцію «сімейна домовленість», що дає змогу не ототожнювати її з другим правовим засобом саморегулювання сімейних відносин – сімейним договором. Сімейною домовленістю є згода сторін, що зумовлює виникнення, зміну або припинення особистих немайнових і майнових сімейних прав та обов'язків і може допускати односторонню відмову від неї;

12) доведено, що суспільна та індивідуальна правова свідомість і правова культура є функціональними елементами механізму правового регулювання сімейних правовідносин та забезпечують утворення певного типу сімейної правосуб'єктності, яка формується в контексті суспільної правової культури та правової свідомості під впливом індивідуальної правосвідомості та правокультурності особи;

13) обґрунтовано, що інтелектуальним фундаментом правової свідомості є правова ідеологія, яку в контексті механізму правового регулювання сімейних правовідносин запропоновано трактувати як сукупність обґрунтованих концептів, принципів, стимулів, мотивів, етичних і моральних норм, які визначають позицію держави щодо інституту сім'ї, що гармонізує зі сучасними європейськими і світовими стандартами та національними традиціями і менталітетом, сприяють утвердженню загальних засад сімейного права, а також розвитку правозгідних сімейних правовідносин;

14) з'ясовано, що правова свідомість істотно впливає на механізм правового регулювання сімейних правовідносин, оскільки завдяки правовій свідомості цей механізм: а) має конкретну нормативно-правову основу; б) має конкретний предмет регулювання; в) є стабільним; г) відповідає стану сучасних сімейних відносин; г) є динамічним і здатен реагувати на зміну соціальних умов; д) оптимально поєднує різноманітні правові засоби (дозволи, заборони, позитивні зобов'язування); е) оперує зрозумілими та розпізнаваними правовими поняттями й категоріями, що дозволяють їх однакове трактування та практичне застосування; є) ґрунтується на засадах рівності учасників сімейних правовідносин, урахування їхніх взаємних інтересів, справедливості, добросовісності, розумності, моральних засад суспільства;

15) доведено, що механізм правового регулювання сімейних правовідносин спрямований на забезпечення суб'єктам сімейного права умов для реалізації ідеї свободи правозгідної поведінки. Міра такої свободи має відповідати таким критеріям: а) свобода кожного суб'єкта сімейних правовідносин узгоджена зі свободою інших, пов'язаних із ним суб'єктів; б) свобода має бути оптимальною у правовому вимірі конкретних сімейних відносин конкретної особи; в) свобода реалізується в сімейних правовідносинах у межах правозгідної поведінки;

16) обґрунтовано, що базові сімейні цінності української сім'ї входять до системи цінностей, які охороняються сімейним правом, що дає змогу виокремити їх як самостійну групу в структурі правової культури, поряд із правовими цінностями. Поняття «сімейні цінності української сім'ї» визначено як такі засади, способи і форми побудови сімейних взаємин, які відповідають моральним засадам певної соціальної групи й української нації загалом і забезпечують гармонійне існування сім'ї як соціальної групи та створюють найкращі умови для життя кожного члена сім'ї зі збереженням його індивідуальності і самобутності;

17) обґрунтовано, що ефективність функціонального впливу індивідуальної правової культури (правокультурності особи) на механізм правового регулювання сімейних правовідносин забезпечується внаслідок поєднання індивідуальної правової свідомості, правокультурності та визнання особою сімейних цінностей;

удосконалено:

18) поняття механізму правового регулювання сімейних правовідносин, яке окреслено як скупчення правових засобів, способів і форм (юридичного інструментарію), злагоджена взаємодія яких спроможна впорядкувати сімейні відносини задля охорони, з одного боку, інтересів суб'єктів сімейного права (приватних інтересів), а із другого – інтересів сім'ї, як первинного і провідного осередка соціуму, та інтересів держави (публічних інтересів);

19) наукові положення щодо: а) субсидіарного застосування цивільного законодавства до регулювання сімейних відносин; б) застосування аналогії закону; в) застосування аналогії права; г) коректного відтворення в чинній редакції ч. 1 ст. 55 СКУ особистих немайнових обов'язків дружини, чоловіка; г) можливості дружини, чоловіка не лише на вільний вибір свого місця проживання, але й на право кожного із них на вільний вибір місця свого перебування; д) потенціалу продовження позовної давності до вимог, що випливають із приписів ч. 3 ст. 138 СКУ;

20) наукові положення щодо переліку основних засад сімейного законодавства, до якого доцільно зарахувати: 1) можливість і допустимість правового регулювання сімейних відносин; 2) справедливість; 3) добросовісність; 4) розумність; 5) відповідність моральним засадам суспільства; 6) антидискримінацію учасників сімейних правовідносин; 7) рівність прав та обов'язків жінки та чоловіка в сім'ї; 8) якнайкраще забезпечення прав та інтересів дитини; 9) пріоритет захисту прав та інтересів дитини; 10) максимально можливе забезпечення прав та інтересів повнолітніх непрацездатних членів сім'ї; 11) пріоритет захисту прав та інтересів повнолітніх непрацездатних членів сім'ї;

21) наукові підходи щодо таких норм-дефініцій сімейного права: «сім'я», «шлюб», «усиновлення», «прийомна сім'я», «прийомні батьки», «прийомні діти», «дитячий будинок сімейного типу», «батьки-вихователі дитячого будинку сімейного типу», «вихованці дитячого будинку сімейного типу»;

22) наукові підходи щодо сімейно-правової термінології. По-перше, запропоновано оперувати терміном «сирота» замість «дитина-сирота», оскільки за законодавством нею вважається лише особа, яка не досягла 18 років. По-

друге, запропоновано відмовитися від терміна «діти, позбавлені батьківського піклування» на користь терміна «діти, роз'єднані з батьками». До дітей, роз'єднаних з батьками, віднесено також сиріт. По-третє, задля уникнення гендерно невідповідної сімейно-правової термінології, поряд із усталеними термінами запропоновано оперувати такими термінами: «зловживання материнськими правами», «позбавлення материнських прав», «поновлення материнських прав», «удочеріння», «удочеритель», «удочерителі», «удочерена дитина», «удочерена повнолітня особа», «усиновлювачка», «опікунка», «піклувальниця», «патронатна вихователька»;

23) визначення поняття звичаю в сімейному праві як не встановленого актами сімейного законодавства, але усталеного в певній сфері сімейних відносин правила поведінки (регулятора згаданих відносин), яке санкціоноване державою;

24) визначення поняття сімейного договору як поймаєну (визначену в законі) або неймаєну (не визначену в законі, але таку, що корелюється із основними засадами сімейного законодавства та моральними засадами суспільства) згоду сторін, що зумовлює виникнення, зміну або припинення здебільшого майнових сімейних прав та обов'язків, але не допускає односторонню відмову від неї;

25) визначення поняття юридичних фактів у сімейному праві як обставин, ефектом яких є перешкоджання, виникнення, гальмування (призупинення, припинення), динаміка (зміна, поновлення) сімейних правовідносин або поривання правовідносин, яких насправді не мало б існувати (анулювання правовідносин);

26) визначення поняття сімейних правовідносин як обумовлених створенням сім'ї відносин, що входять до предмета сімейно-правового регулювання, коло поймаєнаних учасників яких визнається носіями суб'єктивних сімейних прав та обов'язків, що встановлюються актами законодавства, договорами, домовленостями, а в деяких випадках також правовими звичаями (звичаєм національної меншини, місцевим звичаєм);

27) визначення поняття переважних прав у сімейних правовідносинах: це встановлені законом пріоритетні можливості батьків, інших повнолітніх членів сім'ї та родичів (баби, діда, братів, сестер, вітчима, мачухи) учиняти певні дії щодо дітей, малолітніх, неповнолітніх внуків, братів, сестер, падчерок, пасинків, а також першочергові правові можливості, встановленого законодавцем кола осіб, удочерити та (або) всиновити дітей;

28) наукові положення щодо поймаєнування наявних способів захисту сімейних прав та інтересів, а також запропоновано розширити їхній перелік, до якого доцільно включити: 1) встановлення правовідносин; 2) визнання права; 3) припинення дій, які порушують сімейні права; 4) відновлення правовідносин, які існували до порушення права; 5) примусове виконання добровільно не виконаного обов'язку; 6) зміну правовідносин; 7) припинення правовідносин; 8) анулювання правовідносин; 9) компенсацію майнової шкоди; 10) компенсацію моральної шкоди; 11) визнання незаконними рішень, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб;

дістали подальшого розвитку:

29) наукові положення щодо «архітектоніки» механізму правового регулювання сімейних правовідносин. До неї віднесено: а) норми сімейного права, правові звичаї, сімейні договори та домовленості; б) юридичні факти; в) сімейні правовідносини; г) акти здійснення і захисту сімейних прав та інтересів і виконання обов'язків; д) правову свідомість; е) правову культуру;

30) наукові положення щодо функцій норм сімейного права – виокремлено регулятивну, правонадільну, мотивувальну, захисну та системостворювальну функції таких правових норм;

31) наукові підходи щодо розмежування особистих немайнових обов'язків дружини, чоловіка (подружжя) і матері, батька (батьків), зокрема: доведено належність обов'язків утверджувати в сім'ї повагу до матері, батька, встановлених ч. 2 ст. 55 СКУ, до особистих немайнових обов'язків батьків, а не подружжя;

32) наукові положення щодо: а) визнання шлюбу неукладеним: на взірець законодавства Латвійської Республіки запропоновано закріпити в СКУ таку норму: шлюб вважається неукладеним, якщо його не було зареєстровано посадовою особою ОДРАЦС; б) поновлення шлюбу: на зразок законодавства Республіки Казахстан установити в СКУ таке правило: шлюб може бути поновлений, якщо в момент укладення шлюбу нареченим або одному із них було відомо, що особа, яка була визнана безвісно відсутньою або оголошена померлою, є живою; в) кола підстав позбавлення прав батьків: на основі законодавчого досвіду Республіки Казахстан запропоновано в СКУ закріпити зловживання батьком, матір'ю азартними іграми як одну із підстав позбавлення прав батьків; г) форм улаштування сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: на взірець казахського законодавства закріпити в СКУ інститут гостьової сім'ї, тобто сім'ї, яка тимчасово прийняла на виховання сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків, що перебувають в організаціях усіх типів (освітніх, медичних тощо) у періоди, не пов'язані із освітнім процесом (канікули, вихідні та святкові дні);

33) наукові положення щодо значення норм-цілей сімейного права. Обґрунтовано, що норми-цілі сімейного права: а) визначають очікувані (бажані) результати сімейно-правового регулювання; б) діставши логічну динаміку (розвиток) в класичних нормах сімейного права, впливають на сімейно-правове регулювання; в) впливають на формування норм сімейного права; г) дають змогу встановити релевантність або іррелевантність наявних сімейно-правових засобів бажаним результатам правового регулювання сімейних відносин;

34) наукові положення щодо значення норм-дефініцій сімейного права. Доведено, що норми-дефініції сімейного права виконують: а) інтерпретаційну функцію (цей вид атипових норм сімейного права роз'яснює значення термінології, що фігурує в актах сімейного законодавства); б) компактну функцію (ці спеціалізовані норми сімейного права економлять матерію актів сімейного законодавства, що досягається за допомогою лаконічності розкриття значення сімейно-правової термінології); в) інтегративну функцію (ці атипові норми сімейного права об'єднують в єдине ціле всі норми сімейного права, в яких згадуються відповідні терміни);

35) наукові положення щодо правових звичаїв як елемента механізму правового регулювання сімейних правовідносин, які доцільно розглядати в двох аспектах: а) як модель акцесорного правового регулювання сімейних відносин (екстернальне регулювання); б) як прояв безпосереднього правового регулювання сімейних відносин згідно із наявним звичаєм національної меншини та (або) місцевим звичаєм (інтернальне регулювання);

36) наукові положення щодо функцій сімейних договорів та домовленостей – виокремлено регулятивну, превентивно-виховну, забезпечувальну та захисну функції сімейного договору, а також обґрунтовано, що, на відміну від сімейного договору, сімейна домовленість не виконує забезпечувальну функцію;

37) наукові положення щодо значення юридичних фактів у механізмах правового регулювання сімейних правовідносин – виокремлено перепонну, породжувальну, призупинювальну, припинювальну, конвертаційну, регенераційну та нуліфікаційну функції;

38) наукові положення щодо значення сімейних правовідносин. Обґрунтовано, що сімейні правовідносини виконують такі функції: а) визначають конкретне коло суб'єктів сімейних відносин, на яке на поточний момент поширюється дія норм сімейного права (правових звичаїв, сімейних договорів та домовленостей); б) закріплюють конкретну поведінку суб'єктів сімейних правовідносин; в) є умовою для можливого приведення в дію сімейно-правових засобів задля забезпечення сімейних прав та обов'язків;

39) наукові положення щодо впливу доктрини сімейного права на законодавця та суб'єктів правозастосування. Доведено, що доктрина сімейного права України посідає значне місце у формуванні сімейно-правової політики, яка, своєю чергою, спрямована на інтеграцію зусиль законодавця, суб'єктів правозастосування та вчених у галузі сімейного права задля розроблення планів і прогнозів удосконалення національного сімейного законодавства, спрямованого на підвищення впливу сімейно-правових регуляторів;

40) наукові положення щодо впливу судової практики в сімейних справах на формування і реалізацію норм сімейного права. Обґрунтовано, що поворотна функція судової практики в сімейних справах полягає в тому, що цей вид юридичної практики спроможний зворотньо впливати на нормотворчу діяльність у сфері сімейного права («бумерангова спроможність»).

Обґрунтованість і достовірність отриманих наукових результатів, висновків та рекомендацій. Висновки, пропозиції та рекомендації, сформульовані в дисертаційній роботі, достатньою мірою науково обґрунтовані і достовірні. Вони побудовані на основі особистого дослідження і критичного осмислення дисертантом чисельних наукових і нормативних джерел.

Обґрунтованість і достовірність одержаних результатів забезпечується використанням комплексу загальнотеоретичних і спеціально-наукових методів і включають в себе комплексне поєднання загальнонаукових та спеціально-юридичні методи наукового пізнання, зважаючи на особливості предмету та об'єкту, мети та завдань дисертаційної роботи.

Практичні результати роботи, їх рівень і ступінь використання. Результати дисертаційного дослідження становлять науково-теоретичний та

практичний інтерес. Зокрема, положення і висновки дисертації можна застосувати *на рівні правотворення* – під час підготовки законопроектів з питань сімейного права; *у науковій діяльності* – для провадження майбутніх наукових розвідок за сімейно-правовою проблематикою, а також під час підготовки науково-практичних коментарів сімейного законодавства.

Рекомендації стосовно подальшого використання отриманих у роботі результатів. Наукові результати можуть бути використані у правозастосовній діяльності – у діяльності ОДРАЦС, органу опіки та піклування, судів; *в освітньому процесі вищої школи* – під час викладання навчальних дисциплін: «Сімейне право» (для здобувачів першого рівня вищої юридичної освіти); «Актуальні проблеми цивільного права та процесу», «Договірне право», «Тренінг-курс з вирішення юридичних кейсів» (для здобувачів другого рівня вищої юридичної освіти); «Доктрина приватного права» (для здобувачів третього рівня вищої юридичної освіти).

Ступінь впровадження (використання) результатів роботи на момент її захисту. Основні висновки й положення роботи доповідалися на 11 науково-практичних конференціях: Основні результати дослідження оприлюднено на таких науково-практичних конференціях, проведених в Україні та державах Європейського Союзу й Організації економічного співробітництва та розвитку (Республіці Польща, Румунії): Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання розвитку юридичної науки та практики» (м. Київ, 15 листопада 2019 р.); VIII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні правові та гуманітарно-економічні проблеми в період реформування демократичного суспільства» (м. Кропивницький, 15-16 листопада 2019 р.); науково-практичній конференції «Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних та сімейних прав», присвяченої пам'яті професора Ч. Н. Азімова та 20-річчю з дня створення кафедри цивільного права № 2 (м. Харків, 29 листопада 2019 р.); науково-практичній конференції «Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні» (м. Львів, 06 грудня 2019 р.); науково-практичній конференції «Проблеми цивільного права та процесу», присвяченої 95-річчю від народження О. А. Пушкіна (м. Харків, 22 травня 2020 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та виклики сьогодення» (м. Запоріжжя, 24-25 липня 2020 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «*Legal science, legislation and law enforcement practice: regularities and development trends*» (м. Люблін, 30-31 жовтня 2020 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Інтеграція юридичної науки і практики як основа сталого розвитку вітчизняного законодавства» (м. Дніпро, 13-14 листопада 2020 р.); науково-практичній конференції «Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних та сімейних прав», присвяченої пам'яті професора Ч. Н. Азімова (м. Харків, 16 грудня 2020 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «*A new task of legal science in Ukraine and in the countries of the European Union*» (м. Арад, 17-18 грудня 2020 р.); IX Всеукраїнській науково-практичній заочній конференції «Актуальні правові та гуманітарно-економічні

проблеми в період реформування демократичного суспільства» (м. Кропивницький, 05-06 лютого 2021 р.).

Повнота викладення наукових і прикладних результатів дисертації в опублікованих роботах, особистий внесок дисертанта в публікаціях, кількість публікацій, їх обсяг і рівень видання. На підставі вивчення дисертації здобувача, реферату дисертації, наукових праць здобувача спеціалізована вчена рада робить висновки про відсутність плагіату та відповідність дисертаційної роботи вимогам академічної доброчесності. Основні результати дисертації висвітлено в 32 наукових публікаціях, зокрема: в одноосібній монографії, у 13 статтях у наукових фахових виданнях України, у 4 статтях у наукових періодичних виданнях держав Європейського Союзу й Організації економічного співробітництва та розвитку, у 3 статтях у двох закордонних виданнях, проіндексованих у базі даних Web of Science Core Collection, а також у тезах 11 повідомлень на науково-практичних конференціях, проведених в Україні, Республіці Польща та Румунії. Публікації повністю відображають зміст дисертації. Реферат відповідає змісту дисертації.

Оцінка мови і стилю дисертації. Роботу виконано українською мовою. Мова і стиль дослідження відповідають вимогам, що висуваються до наукової праці. Дисертація та реферат відповідають встановленим вимогам.

Відповідність дисертації визначеній спеціальності. Напрямок дисертаційного дослідження відповідає паспорту спеціальності 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право та профілю спеціалізованої вченої ради Д 70.895.02.

Спеціалізована вчена рада вважає, що дисертація Віталія Миколайовича Чернеги на тему «Механізм правового регулювання сімейних відносин» заслуговує на позитивну оцінку, є самостійним науковим дослідженням, в якому отримані нові науково обґрунтовані результати, що дозволяють авторці досягти поставленої мети. Дисертаційна робота відповідає вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 1197 від 17.11.2021 р., а її автор – Віталій Миколайович Чернега – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право.

На підставі результатів таємного голосування та прийнятого висновку спеціалізована вчена рада присуджує Чернезі Віталію Миколайовичу науковий ступінь доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право.

Головуючий на засіданні

спеціалізованої вченої ради Д 70.895.02

Олександр БУХАНЕВИЧ

Вчена секретарки

спеціалізованої вченої ради Д 70.895.02

Олена ЧЕРНЯК

«16» грудня 2022 року

